

SOYULAN HIRSIZ 1928

Mahmut Yesari 1895-1945

GENEL BAKIŞ

“Kaleminden kazanan yazar”lar arasında değerlendirebileceğimiz Mahmut Yesari, hayatı boyunca geçimini yazdığı eserlerden kazanmıştır. Bu nedenle edebiyatın çok çeşitli mecralarında kalem oynamış ve çok sayıda eser kaleme almıştır. Dönemindeki diğer yazarların aksine belirli bir zümre için yazmamış, toplumsal sorunları kendine has bir bakış açısıyla ele almıştır. Bu bakış açısının en dikkate değer ürünü, Türk Edebiyatı Tarihi'nin ilk işçi romanı olan “Çulluk (1927)” adlı eseridir. Bunun yanı sıra çok sayıda eser kaleme almış olan her yazar gibi yer yer tekrara düşmüş, bazı eserlerinde dikkate değer bir estetik seviye yakalayamamıştır. En nihayetinde yazarın en dikkat çekici yönü, yaptığı çok keskin karakter analizleri ve gözlemleridir. Yazar bu gözlem gücünü, sıradan yaşamın, eğlence hayatının bizzat içerisinde geçirdiği, ardından verem hastalığıyla sonlanmış olan yaşam tarzından almıştır.

“Soyulan Hırsız” başlıklı piyes, tek perdelik kısa bir komedidir. Mahmut Yesari'nin kısa skeçler şeklinde yazdığı didaktik eserlerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu eserde yoksulluk ve hırsızlık arasındaki ilişki mizahi bir dille işlenmiştir.

KİŞİLER

Süreyya Nami Yaşadığı apartmanın çevresindeki bütün esnafa borçlu olan Süreyya Nami, yalnız başına yaşayan bir adamdır. Borçları nedeniyle çevresindekilerden utanmakta ve gizlenmektedir. Parası olmadığı için yemek davetlerine katılıp böylece hiçbir ücret ödemededen geçinmeye çalışmaktadır. Bir gün yine yemek yemek için dışarı çıktığında evine hırsız girer. Ancak bu işten kârlı çıkan yine Süreyya Nami olacaktır.

Mehmet Süreyya Nami'nin evine giren hırsızdır. İçeriye hırsızlık yapmak için girmesine rağmen kendini bir anda Süreyya'nın borçlarıyla uğraşırken bulur. Eve hücum eden tüm alacaklıların borçlarını ödemek zorunda kalır. Dahası Süreyya, Mehmet'in ortaokuldan arkadaşı çıkınca ona da borç vermek zorunda kalır. Böylece Mehmet, hırsızlık yaptığına pişman olacaktır.

Yan karakterler: *Turhan, Kolacı Çırağı, Yoğurtçu, Kunduracı Çırağı*

ÖYKÜ

Süreyya Nami borç batağında Arkadaşı Turhan'la dışarı çıkmaya hazırlanan Süreyya Nami, onun istediği mekânda yemek yemeye gönüllü değildir. Zira gidecekleri yere borçlu olduğu için utanmaktadır. Turhan ne kadar ısrar etse de Süreyya başka bir yere gitmeyi teklif eder. Dahası arkadaşı Turhan'a borçlarından ve parasızlıktan yakını. Hayatı bedava yaşamaya alışmıştır, bu gece bir yemek davetine gitmek ister ancak elbiseleri eski olduğu için gidememektedir. Yaşadığı yerin kirasını bile vermekte zorlanan Süreyya Nami, son bir çare olarak babasından para beklemektedir ancak beklediği para bir türlü gelmez. En nihayetinde Turhan'la birlikte dışarı çıkmaya karar verirler. Kapıcıya olan borcundan dolayı ona görünmemek için Turhan'ın arkasına saklanıp beraber dışarı çıkarlar.

Süreyya'nın evine giren hırsız: Mehmet Süreyya ve Turhan dışarı çıktıktan sonra ışıkların kapanmış olmasını fırsat bilen Mehmet adındaki hırsız, gizlice içeri girer. Evin kapılarını tanımak için tek tek tüm kapıları açmaya başlar. En sonunda yanlışlıkla evin giriş kapısını açar ve karşısında elinde bir paket tutan kolacı çırağını görür.

Mehmet, Süreyya'nın borçlarını kapamak zorunda kalır Mehmet'i içeride gören kolacı çırağı, sipariş edilen gömleklerin tamirden geldiğini söyler. Mehmet önce gömlek sipariş etmediğini söylese de, yakalanmamak için en sonunda gömlekleri alır ve kolacı çırağını göndermek ister. Ancak kolacı çırağı gömleklerin parasını istemektedir. Mehmet, Süreyya Nami rolünü oynamak zorundadır aksi takdirde hırsız olduğu ortaya çıkacaktır. Bu nedenle olay çıkmasını istemediğinden kolacı çırağına istediği parayı verir ve onu kapıdan gönderir.

Mehmet yoğurtçuya olan borçları da öder Kolacı gittikten sonra Mehmet ona verdiği para için üzülür. Ancak bu evden çalacağı eşyalarla verdiği parayı telafi etmeyi ummaktadır. Kısa bir süre sonra kapı şiddetle ardı ardına çalınır. Telaşlanan Mehmet, Süreyya'nın hizmetçisi olduğunu söylemeye karar verip kapıyı açar. Bu sefer gelen kişi yoğurtçudur. Kapı açılır açılmaz yoğurtçu borcunu isteyip şikayet etmeye başlar. Mehmet adamı susturmaya çalışsa da hiçbir işe yaramaz, en sonunda yoğurtçu onu tehdit eder. İyice telaşlanan Mehmet, borcu vermeyi kabul eder. Hesap defterini çıkarıp borcu hesaplayan yoğurtçuya istediği parayı verip onu da evden gönderir.

Kunduracının borcu da ödenir Yoğurtçu çıkarken kapıyı açık bırakmıştır. Bu sırada Mehmet iyice sinirlenir zira hırsızlık yapmak için geldiği bu evde cebinden ciddi miktarda para çıkmıştır. Eve göz attığında çalınacak hiçbir değerli şeyin olmadığını görür. Tam o sırada kapıyı açık bulan kunduracı çırağı içeri girer. O da tıpkı kendisinden önce gelenler gibi Süreyya Nami'nin dükkana olan borcunu istemektedir. Mehmet, çırağa kızıp onu göndermek istese de küçük çocuk parayı almadan ustasına dönmek için diretir ve bağırıp çağırmaya başlar. Çırak bağırırmaya başlayınca Mehmet telaştan ona olan borcu da ödemek zorunda kalır.

Süreyya aniden eve gelir Kunduracı çıktıktan kısa bir süre sonra Süreyya eve geri gelir. İçeri girdiğinde Mehmet görünmemek için saklanmıştı ancak ceketi masanın üzerinde kalmıştır. Süreyya evde bir gariplik olduğunu sezer, ışıklar da açıktır. Masanın üzerindeki cekete gözü ilişir, yeni şık bir ceket olduğundan Süreyya'nın dikkatini çeker. Ardından ceplerini karıştırır ve Mehmet'in cüzdanını bulur. İçerisinde çok para olan bu cüzdanı hemen boşaltmaya başlar. Ancak tam o sırada Mehmet elinde silahla ortaya çıkar.

Süreyya ve Mehmet'in tanışıklığı Cüzdanının karıştırılmasına çok sinirlenen Mehmet, silahını Süreyya'ya doğrultmuştur. Ona uzak durmasını ve cüzdanla ceketi bırakmasını söylemiştir. Silahı görünce çok korkan Süreyya, bir an için duraksar ve Mehmet'in yüzüne bakar. Ardından eski arkadaşını tanır. Mehmet ve Süreyya, ortaokuldan arkadaş çıkarlar. Süreyya'nın kendisini hatırlatmasından sonra Mehmet de eski arkadaşını tanır. Süreyya, iyi bir insan olarak tanıdığı Mehmet'in hırsızlık yapıyor olmasına çok şaşırır. Mehmet'in bu şaşkınlığa verdiği yanıt, çevresindeki kötü arkadaşları olmuştur. Dahası çok para harcamaya alışmış olduğu için hırslı bir insana dönüşmüş ve hırsızlık yapmaya başlamıştır.

Soyulan hırsızın pişmanlığı Kısa bir muhabbetin ardından Süreyya ve Mehmet birbirlerine sarılırlar. Ancak kısa bir süre sonra Süreyya'nın bir yemeğe gitmesi gerekmektedir. Bu nedenle Mehmet'ten, üzerindeki yeni elbiseleri ödünç olarak ister. Mehmet bunu kabul edince ardından cebindeki paraların çoğunu da borç olarak alır. Süreyya yemeğe gidecek ve sabaha karşı geri dönecektir. Bu sırada Mehmet de onun eve dönmesini bekleyecektir. Süreyya çıkarken Mehmet'e, hırsızlara karşı eve göz kulak olmasını söyler. Mehmet de bu açıdan hiçbir sorun olmayacağını belirtir. Ancak soymak için geldiği bu evde Süreyya tarafından adeta soyulduğu için, hırsızlığa tövbe eder.

TEMALAR

Hırsızlık / Yoksulluk Piyeste işlenen ana tema, Süreyya ve Mehmet karakterlerinde somutlaşan hırsızlık / yoksulluktur. Keza uzun bir süredir yoksullukla mücadele eden Süreyya, çevre esnafına borçlanmıştı ve bu nedenle herkesten gizlenmektedir. Diğer yandan onun evine hırsızlık için giren Mehmet, Süreyya'nın yoksulluğuyla karşı karşıya kalır. Ardından onun tüm borçlarını öder ve en nihayetinde Mehmet, hırsızlık yapmak için girdiği bu evden soyularak çıkar. Böylece Süreyya'nın yoksulluğuna karşın yoksul birinin evine giren hırsızın yaşadığı şok; piyesin eleştirel niteliğine temel teşkil etmektedir.

KARAKTER ANALİZİ

Süreyya Nami (Korkak)

Karakter Herkese borçlanmış olan Süreyya Nami, oldukça korkak bir karakterdir. Bu korku nedeniyle kimsenin yüzüne bakacak cesareti gösteremez. Evine giren hırsızla karşılaşınca yüreği ağzına gelmiştir.

Aktivite Süreyya'nın eserdeki temel aktivitesi, bedavaya yaşam olanaklarının peşinden koşmaktır. Cebinden hiç para çıkmadan sağa sola borçlandığı gibi, ücretsiz yemek davetlerine katılmaktadır. Parazit gibi bir yaşam sürer.

ÖRNEK ANILAR

Korkak Süreyya eve döndüğünde içeriye hırsızlık için girmiş olan Mehmet'le karşılaşır. O anda yüreği ağzına gelmiştir. Mehmet'e şöyle söyler: "Dizlerim titriyor, ayakta duracak halim yok. Oturayım mı?" Mehmet'in yanıtıysa "Sahi be... Betin benzin kireç kesildi... Sende de yürek selânikmiş. Bu korkaklıkla ne diye zanaate girdin?"

Mehmet (Saf)

Karakter Süreyya'nın evine hırsızlık için giren Mehmet, hem onun borçlarını ödeyecek kadar hem de ona borç verecek kadar saf bir insandır. Bu saflığı nedeniyle arkadaş çevresinin oyununa gelmiş ve en sonunda hırsızlık yapmaya başlamıştır.

Aktivite Geçimini hırsızlıkla sağlamaktadır. Ancak Süreyya'nın evine girdiğinde onun kapısına dayanan alacaklılara tüm borçları ödemiş, böylece girdiği evden soyularak çıkmıştır.

ÖRNEK ANILAR

Saf Mehmet, Süreyya'nın orta okuldan arkadaşı çıkınca Süreyya ona böylesine iyi kalpli bir adamın nasıl olup da hırsızlık yaptığını sorar. Süreyya'nın yanıtı, saf karakterini açığa vurur. "Fena arkadaşın tesiri kardeşim. Bak, şu vaziyette kardeşim diyebiliyorum. Çünkü sen benim hırsız olduğumu bile bile boynuma sarıldın. Eski bir okul arkadaşını unutmadın. Halbuki ötekilerin güler yüzle bana yapmadıkları kalmadı. Babam ölmüştü. Elime çok para geçti... Bir sürü reziller, arkadaşlık maskesi altında yolunu kestiler. Gençtim, tecrübesizdim. Az zamanda param bitti. Tahsil çağım da geçmişti. Beş parasız kaldığımı görünce beni aralarına aldılar. İşte bu vaziyete düştüm..."